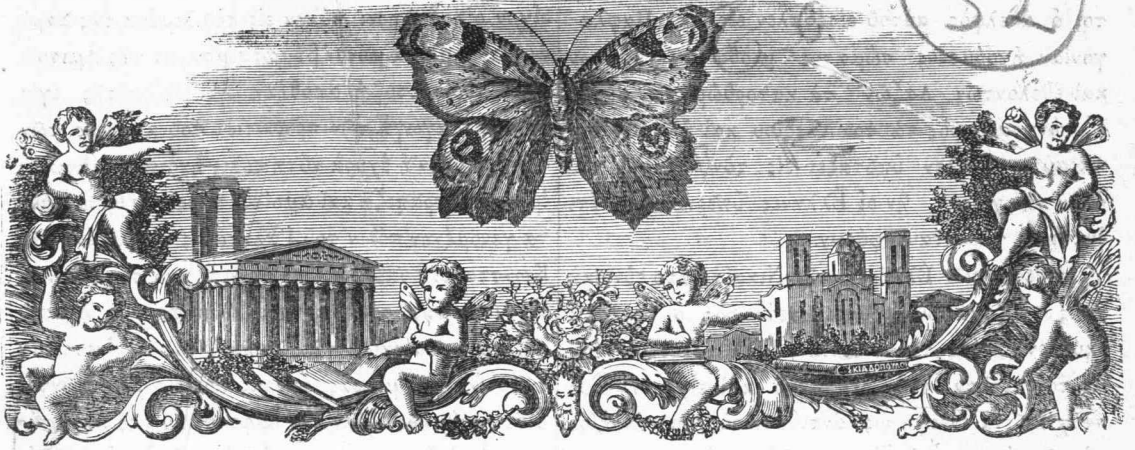

ΧΡΥΣΑΛΛΙΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ, ΠΟΙΚΙΛΑ.

ΤΟΜΟΣ Δ'.

15 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ, 1866.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 73.

Η ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΟΣ. (1)

Γ'.

*Βασιλεία Ἀλεξίου τοῦ Α'. Μεγάλου
Κομνηνοῦ.*

ΜΕΣΑΙΩΝ ἐγέννησε τὴν κλίσιν εἰς τοὺς πομπώδεις τίτλους· οἱ Τάρταροι ἔσχον τὸν μέγαν αὐτῶν Χάνην, οἱ Τοῦρκοι σελγουσίδαι τὸν μέγαν Σουλτάνον, οἱ Φράγκοι τὸν μέγαν αὐθέντην τῶν Ἀθηνῶν, καὶ οἱ Ἕλληνες γενόμενοι πάλιν κύριοι τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῶν προαστείων αὐτῆς ὠνόμασαν τὸν ἡγεμόνα αὐτῶν μέγαν αὐτοκράτορα. Ὅθεν δὲν πρέπει νὰ ἐκπληττώμεθα βλέποντες τὸν Ἀλέξιον φέροντα τὸν τίτλον τοῦ μεγάλου Κομνηνοῦ, ὅτε ἐν ἡλικίᾳ εἴκοσι καὶ δύο ἐτῶ στέφεται αὐτοκράτωρ εἰς Τραπεζοῦντα. Ἐπίσης ἔλαβεν οὗτος τὸν τίτλον τοῦ πιστοῦ αὐτοκράτορος τῶν Ῥωμαίων, τίτλον ὃν ἔφερον οἱ τῆς Κωνσταντινουπόλεως αὐτοκράτορες μέχρι τῆς ὥρις ἐκείνης, καθ' ἣν τὸ σκῆπτρον των συνετρίβη ὑπὸ τῆς σπάθης τῶν σταυροφόρων. Οἱ αὐτοκράτορες τῆς Τραπεζοῦντος ἐτροποποίησαν βραδύτερον τὰς ὀνομασίας ταύτας ἀφοῦ ἐπῆλθεν ἡ ἀ-

νάγκη νὰ διευθύνωσιν οἱ Παλαιολόγοι, κατακτῆσαντος ἐκ νέου τὴν Κωνσταντινούπολιν Μιχαὴλ τοῦ Η', καὶ καταλιπόντες τὸν τίτλον τοῦ αὐτοκράτορος τῶν Ῥωμαίων ὠνομάσθησαν αὐτοκράτορες τῆς Ἀνατολῆς, Ἰβηρίας καὶ τῶν ὑπερθαλασσιῶν ἐπαρχιῶν.

Τὰ κατορθώματα τοῦ Ἀλεξίου ὑπῆρξαν κατ' ἀρχὰς λαμπρὰ καὶ ταχέα. Τῶν πλείστων πόλεων οἱ κυβερνῆται μὴ αἰσθανόμενοι ἑαυτοὺς ὑποσηζόμενους ὑπὸ τῆς κεντρικῆς ἐξουσίας, καὶ μὴ ἔχοντες πεποιθήσιν εἰς τὴν συνδρομὴν τοῦ πλήθους ἀνεγνώρισαν αὐτὸν ὡς ἡγεμόνα των. Ὀνειρα δόξης καὶ διαρπαγῆς ἐφείλκυσαν τοὺς βυζαντινοὺς στρατοὺς ὑπὸ τὴν σημαίαν του. Ὁ φόβος τοῦ ζυγοῦ τῶν Μουσουλμάνων ὤθει ἐπίσης τοὺς Ἕλληνας χριστιανοὺς ἵνα ἐναγκαλισθῶσι τὸ σχέδιόν του. Ἡ δυναστεία τοῦ Ἀγγέλου εἶχεν ἀμελήσει τὴν ὑπεράσπισιν τῶν ἀνατολικῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ἀσίας, καὶ οἱ Τοῦρκοι σελγουσίδαι ὠφελήθησαν ἐκ τούτου, ἐνῶ πρὸς δυσμὰς οἱ Λατῖνοι ἐκώλυον πᾶσαν ὑποχώρησιν εἰς τοὺς ὀρθοδόξους Ἕλληνας. Ὁ μέγας λοιπὸν Κομνηνὸς ὁ Ἀλέξιος εἶχεν εὐρεῖ κατάλληλον τὴν στιγμὴν ὅπως ἐμφανισθῆ εἰς τὰ πλήθη ὡς προστάτης ἐναντίον τῆς μάλιστα τῆς διττῆς ταύτης ξένης ἐπιδρομῆς.

Εἰς βραχύτερον τοῦ ἐνὸς μηνὸς διάστημα ὁ

(1) Συνέχεια ἀπὸ φυλλαδ. 74. Τόμ. Γ'.

Ἀλέξιος ἐγένετο κύριος τῶν φρουρίων τῆς Τριπόλεως, Κερασούντος, Ἰασονίας, Μεσοχαλδαίας κατέκτησε ἀμαχητὶ ὅλην τὴν χώραν τὴν μεταξὺ Φάσιος καὶ Θερμόδοντος. Ἀφ' ἧς δὲ στιγμής παρετήρησεν ὅτι ἡ Κολχίς δὲν θὰ ἀνθίστατο, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ εἰσέβαλεν εἰς τὴν Παφλαγονίαν ἡγούμενος σώματος μισθωτῶν Ἰθέρων καὶ ἐθελοντῶν Λαζῶν τὰ κατορθώματα αὐτοῦ ἐξισώθησαν πρὸς τὰ τοῦ Ἀλεξίου καὶ ἤλπισεν ὅτι πάραυτα ἤθελεν ὑποτάξει εἰς τὸν ἀδελφόν του ὅλην τὴν χώραν, ἣν οἱ Ἕλληνες ὑπερήσπιζον ἔτι ἐναντίον τῶν σταυροφόρων.

Ἡ θέσις τῶν Ἑλλήνων τῆς Νικαίας ἦτο εὐνοϊκὴ πρὸς τὸ σχέδιον τοῦτο. Θεόδωρος ὁ Λάσκαρις ἐκυβέρνα τότε τὴν Βιθυνίαν, ἀλλ' ἤρκειτο τέως μὲ τὸν τίτλον τοῦ δεσπότη καὶ εἶχε τὴν δυστυχίαν νὰ ἐνεργῇ ὡς ἀντιβασιλεὺς τοῦ ἀναξίου αὐτοῦ πάππου Ἀλεξίου τοῦ Γ'. Διὰ τῶν τυραννικῶν αὐτοῦ πράξεων καὶ τῆς ἐκ τῆς Κωνσταντινουπόλεως φυγῆς, μετὰ τὴν πρώτην ἐφοδὸν τῶν σταυροφόρων, ὁ Ἀλέξιος ἐφείλκυσε εἰς ἑαυτὸν τὸ γενικὸν μῖσος. Ὁ Δαυὶδ πλήρης ἐμπιστοσύνης εἰς τὴν δημοτικότητα τῶν συγγενῶν του καὶ εἰς τὴν ῥώμην τῶν θωρακωτῶν Ἰθέρων του, ἤλπιζε νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν Νικομήδειαν χωρὶς ἀντιστάσεως, ἀλλὰ Θεόδωρος ὁ Λάσκαρις ἦτο ἀνὴρ πολεμικὸς καὶ πολιτικὸς ἀνώτερος τοῦ τε Δαυὶδ καὶ τοῦ Ἀλεξίου. Ὅπως ἀναχαιτίσῃ τὴν ἔνωσιν τῶν δυνάμεων τῶν δύο ἀδελφῶν συνωμολόγησε συνθήκην συμμαχίας ἐπιθετικῆς καὶ ἀμυντικῆς μετὰ τοῦ Σουλτάνου τοῦ Ἰκονίου, ὅστις καὶ αὐτὸς ὡς ἐκεῖνος ἐφοβεῖτο τὴν ἐπιτυχίαν τῶν σταυροφόρων τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τοῦ Ἑλλήνος αὐτοκράτορος τῆς Τραπεζοῦντος. Ἐνῶ ὁ Θεόδωρος προέβαινε ἐναντίον τοῦ στρατοῦ τοῦ Δαυὶδ εἰς τὴν Βιθυνίαν, ὁ Σουλτάνος ἐξεστράτευσε ἐναντίον τοῦ Ἀλεξίου πολιορκῶντος τὴν πόλιν τῆς Ἀμισοῦ. Οἱ δύο ἀδελφοὶ ὑπέστησαν ἥτταν, διότι οὐδέτερος τούτων ἔλαβεν ἀγωγὴν στρατιωτικὴν, ἡ δὲ φύσις δὲν ἐχάρισεν εἰς αὐτοὺς τὸ σπάνιον ἐκεῖνο πνεῦμα, ὅπερ ἐνίοτε ἀναπληροῖ εἰς τινα νέον πολλὰς στρατιωτικὰς γνώσεις, αἵτινες δὲν ἀποκτῶνται εἰμὴ διὰ μακρὰς ὑπηρεσίας ἐπὶ τῶν πεδίων τῆς μάχης.

Οἱ στρατοὶ τοῦ Δαυὶδ ὀδηγούμενοι ὑπὸ τοῦ Συναδηνοῦ, νέου καὶ ἀπείρου στρατηγοῦ, ἐτράπησαν εἰς φυγὴν, ὁ δὲ στρατηγὸς ἐγένετο αἰχμάλωτος, ἀλλ' ὁ Δαυὶδ εἶχε δυνάμεις τοσοῦτον πολλὰς, ὥστε καὶ μετὰ τὴν καταστροφὴν ταύτην

ἠδυνήθη νὰ διατηρήσῃ τὰς πρότερον γενομένας κατακτήσεις. Ὁ Ἀλέξιος προσεβλήθη καὶ αὐτὸς ὑπὸ τῶν Τούρκων ὑπὸ τὰ τείχη τῆς Ἀμισοῦ, μόνη ἑλληνικῆς παραλίου πόλεως ἥτις ἠρνήθη νὰ ἀναγνωρίσῃ τὴν κυριαρχίαν αὐτοῦ. Οἱ Τούρκοι εἶχον οἰκοδομήσει πύλιν εἰς τὸν λιμένα τῆς Σαμψούντος, ὀλίγα μόνον βήματα μακρὰν τῆς Ἀμισοῦ. Ἐκεῖ εὕρισκετο ἡ ἀποθήκη καὶ δι' αὐτῆς ἐγένετο ἡ ἐξαγωγή τῶν προϊόντων τοῦ κράτους τῶν σελγουσιδῶν ἡ ὀχυρὰ αὐτῆ πόλις ἦτο πραγματικῶς ἐμπορικὴ τράπεζα καὶ ὁμοιάζε πρὸς τὴν μετὰ ταῦτα γενομένην πόλιν τοῦ Γαλατᾶ εἰς τὸν λιμένα τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὰ δὲ ἐμπορικὰ συμφέροντα εἶχον συνάψει στενωῶς τοὺς Ἕλληνας τῆς Ἀμισοῦ καὶ τοὺς Τούρκους τῆς Σαμψούντος. Ἡ ἐνεστῶσα πρόσοψις τῆς μικρᾶς ὀχυρᾶς πόλεως Σαμψούντος δίδει πιθανῶς ἰδέαν ἔτι σαφεστέραν τῆς καταστάσεως ἐν ἣ ἦτο κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ δεκάτου τρίτου αἰῶνος, ἐνῶ ἡ Ἀμισὸς, πόλις μεγαλητέρα, πλουσιωτέρα καὶ ἰσχυροτέρα τοσοῦτον ἐξολοκλήρου ἠφανίσθη, ὥστε ὁ περιηγητὴς δὲν ἀνακαλύπτει σήμερον ἐκεῖ εἰμὴ τειχῶν τινον τὰ ἐρείπια.

Ἡ Ἀμισὸς εἶχε τότε διὰ κυβερνητικὴν βυζαντινὴν τινα ὀνόματι Σάββα, ὅστις ἐνεργεῖ ὡς ἀνεξάρτητος σχεδὸν ἡγεμῶν. Ὁ Ἀλέξιος προσεκάλεσεν αὐτὸν ἵνα παραδώσῃ τὴν πόλιν, καὶ ἐπειδὴ ἐκεῖνος ἠρνήθη, ἐπολιορκήσεν οὗτος ταύτην. Οἱ Τούρκοι τῆς Σαμψούντος πεπεισμένοι ὅτι ἡ ἄλωσις τῆς Ἀμισοῦ ἤθελε συνεπαγάγει τὴν προσβολὴν τῆς ἰδίας αὐτῶν πόλεως συμμαχῆσαν μὲ τοὺς Ἕλληνας, καὶ ἡ ὑπεράσπισις τῆς θέσεως ἦτο ἱκανῶς ἰσχυρὰ, ὥστε νὰ δώσῃ καιρὸν εἰς τὸν Σουλτάνον τοῦ Ἰκονίου νὰ φθάσῃ ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ στρατοῦ αὐτῶν. Μία μάχη ἐγένετο καὶ ἡ ἥττα τῶν στρατῶν τῆς Τραπεζοῦντος ὑπῆρξε σχεδὸν παντελής, ὥστε ὁ Ἀλέξιος ἐόμισεν ἑαυτὸν εὐτυχῇ δυνηθεὶς νὰ διαφύγῃ μετὰ τινος ὑπολοίπου στρατιωτῶν.

Ἡ τύχη τῆς πόλεως Ἀμισοῦ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ῥίπτει ὀλίγον φῶς ἐπὶ τῆς ἀλλοκότου κοινωνικῆς καὶ πολιτικῆς καταστάσεως ἐνὸς μέρους τῆς Μικρᾶς Ἀσίας κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας τῆς βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας. Ὁ Σάββας φαίνεται κατέχων μέσον τι ἀξίωμα μετὰ τὴν ἀνεαρτήτου ἡγεμόνος καὶ δημοτικοῦ ἀρχηγοῦ. Ὁ δὲ κάτοικος τῆς Ἀμισοῦ διατηροῦσι τὴν ἰδίαν ἐλευθερίαν ἐν τῷ μέσῳ ἐχθρῶν καὶ ἰσχυρῶν κατῶν μάλλον ὡς ἐκ τῆς εὐτυχοῦς συνδρομῆς τῶν περιβάσεων ἢ τῆς πραγματικῆς δυνάμεως ὀφειλ-

μένης εἰς τὰ πλούτη αὐτῶν καὶ τὰς ὠφελείας τῆς θέσεώς των ὑποτάσσονται εἰς ξένον λειτουργὸν ἐπειδὴ εὐρίσκουσιν αὐτὸν συνετὸν διοικητὴν ὃ δὲ Σάββας αὐτὸς μεταβαίνων ἀπὸ τῆς θέσεως τοῦ ἐπιτρόπου εἰς τὸ ἀξίωμα αὐτοῦ τοῦ ἡγεμόνος, χωρὶς ὅμως μεγάλων στρατιωτικῶν βοηθημάτων καὶ μετὰ περιορισμένης τιнос προσόδου, δὲν ἠδύνατο νὰ διατηρηθῆται εἰς τὴν ὑψηλὴν αὐτοῦ θέσιν, εἰμὴ δυνάμει τῆς δημοτικότητος καὶ τῆς ἐμπειρίας. Οὐδόλως ἐφάνη κατώτερος τῆς διττῆς ταύτης ἀπαιτήσεως τῆς θέσεώς του. Ἀπέκρουσε τὰς ἐφόδους τοῦ χριστιανοῦ αυτοκράτορος τῆς Τραπεζοῦντος καὶ μετεχειρίσθη τὴν βοήθειαν τῶν Τούρκων τῆς Σαμψοῦντος χωρὶς νὰ προσθήσῃ τὸν στρατὸν τοῦ σουλτάνου τοῦ Ἰκονίου εἰς τὰ τείχη τῆς Ἀμισοῦ. Πεποιθὸς ὅτι δὲν θὰ ἐδύνατο νὰ διατηρήσῃ τὴν ἰδίαν ἀνεξαρτησίαν, εἰ μὴ ἐξασφαλίζων ἰσχυρὸν τινα σύμμαχον ἐναντίον τοῦ Ἀλεξίου καὶ τοῦ σουλτάνου τοῦ Ἰκονίου, ἐγένετο ἐκουσίως ὑποτελὴς τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους τῆς Νικαίας ἀφ' οὗ Θεόδωρος ὁ Λάσκαρις ἔσχε τὸν τίτλον τοῦ αυτοκράτορος. Ὁ Θεόδωρος ἦτο λίαν ἀπομεμκρυσμένος, ἢ ὥστε νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὴν διοίκησιν τῆς Ἀμισοῦ, ἦτο ὅμως εἰς θέσιν νὰ ὑπερασπίσῃ τὴν πόλιν ταύτην εἴτε ἐναντίον τοῦ μεγάλου Κομνηνοῦ, εἴτε τοῦ σουλτάνου τοῦ Ἰκονίου.

Ὁ Δαυὶδ εὐρέθη τοσοῦτον ἐξησθηνημένος διὰ τῆς ἀπωλείας τῶν Ἰβηρικῶν αὐτοῦ στρατῶν καὶ διότι ἦτο ἀδύνατος νὰ εὔρῃ βοήθειαν ἐκ τῆς Τραπεζοῦντος μετὰ τὴν ἦτταν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ὥστε ὤφειλε νὰ ζητήσῃ νέους συμμάχους ἐναντίον τοῦ Θεοδώρου καὶ τοῦ σουλτάνου τοῦ Ἰκονίου. Ἐνῶ ὁ αυτοκράτωρ τῆς Νικαίας ἦτο παρασταγαμένους μετὰ τῶν Τούρκων, ὁ Δαυὶδ συναμολόγησε συνθήκην μετὰ τῶν λατίνων τῆς Κωνσταντινοπόλεως ὅπως ἀγοράσῃ τὴν βοήθειαν αὐτῶν, συνήνεσε νὰ ἀναγνωρίσῃ ἑαυτὸν ὑποτελῆ τοῦ λατινικοῦ κράτους τῆς Ῥωμανίας καὶ νὰ κρατήσῃ εἰς φέουδον τοῦ αυτοκράτορος Ἑρβρίκου τῆς Φλανδρίας τὴν πόλιν τῆς Ἡρακλείας καὶ τὰ περὶχωρὰ αὐτῆς· καὶ τοῦτο ὅπως χωρισθῇ τοῦ κράτους τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ἀλεξίου. Ὁ Δαυὶδ ἔλαβε τότε παρὰ τοῦ Ἑρβρίκου εἰς βοήθειαν σώμα τι ἵπποτῶν σταυροφόρων ἀκολουθουμένων ὑπὸ τῆς ἐνόπλου αὐτῶν δυνάμεως. Οἱ υπερήφανοι οὗτοι ἐπίκουροι περιφροναῦντες τοὺς Ἕλληνας τοὺς ὁποίους εἶχον ἐχθροὺς δὲν κατεδέχθησαν νὰ συνδυάσωσι τὰς κινήσεις αὐτῶν μετὰ τῶν ἄλλων σωμάτων τοῦ στρα-

τοῦ τοῦ Δαυὶδ. Ὁφεληθεὶς ἐκ τῆς θρασύτητος αὐτῶν ὁ Ἀνδρόνικος, στρατηγὸς τοῦ Λαγκαρέως, περιεκύκλωσεν αὐτοὺς ἐν τινι ἐκτεταμένῃ πεδιάδι, ἣν οἱ Τούρκοι κατὰ τὴν ποιητικὴν αὐτῶν γλῶσσαν ὀνομάζουσιν *ὠκεατὸν δένδρων*, καὶ ἤτις ἐκτείνεται μετὰξὺ Ἡρακλείας καὶ Νικομηδείας. Οἱ σταυροφόροι ἱππῶται ὑπέστησαν ἐκεῖ παντελῆ καταστροφὴν ἐκ τούτων δὲ οἱ φυγόντες τὸν θάνατον ἀπῆχθησαν ἀιχμάλωτοι εἰς Νικαίαν, αἱ δὲ ἐλπίδες τὰς ὁποίας εἶχεν ἀποθέσει ὁ Δαυὶδ εἰς αὐτοὺς ἐματαιώθησαν.

Περὶ τὸ ἔτος 1214, Θεόδωρος ὁ Λάσκαρις συνῆφεν εἰρήνην μετὰ τοῦ Ἑρβρίκου τῆς Φλανδρίας, χωρὶς νὰ συμπαραλάβῃ τὸν Δαυὶδ εἰς τὴν συναμολόγησιν, εἶτα δὲ ἠκολούθησε ζωηρῶς τὴν ἐχθραν αὐτοῦ κατὰ τοῦ ἡγεμόνος τούτου, καθ' ὃν χρόνον ὁ σουλτάνος Ἀζεδδίνος (υἱὸς καὶ διάδοχος τοῦ Γαγκισεδδίνου σουλτάνου τοῦ Ἰκονίου) προσέβηκεν αὐτὸν καὶ ἐγένετο κύριος τῆς Σινώπης, τῆς πλουσιωτέρας τῶν πόλεων τοῦ Δαυὶδ, ὅστις ἀπέθανεν ἐπιχειρῶν νὰ ὑπερασπίσῃ αὐτήν. Τὰ τοῦ Ἀλεξίου ἐν Τραπεζοῦντι ἐγένοντο τότε ἔτι σκοτεινότερα. Ἀφ' οὗτου ἀπώλεσε τὴν μάχην ἐν Ἀμισῷ, αἱ διὰ ξηρᾶς συγκοινωνίαι αὐτοῦ μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Δαυὶδ διεκόπησαν, τὸ δὲ κράτος αὐτοῦ, οὕτως ἀπομονωθὲν, κατελήφθη πολλαχόθεν. Κατ' εὐτυχίαν τοῦ νέου αυτοκράτορος τῆς Τραπεζοῦντος οἱ Γεωργιανοὶ καὶ οἱ Ἰβηρες, οἱ τότε ἀριστοὶ στρατιῶται τῆς Ἀσίας, διηύθυνον κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον τὰς κυριωτέρας αὐτῶν δυνάμεις ἐναντίον τῶν μουσουλμάνων τῆς Ἀρμενίας· χωρὶς τῆς περιστάσεως ταύτης, ὁ αυτοκρατορικός οἶκος τῶν μεγάλων Κομνηνῶν θὰ κατεπνίγετο ἐν τῇ κοιτίδι του.

Μετὰ τὴν πτώσιν τῆς Σινώπης καὶ τὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων κατάκτησιν τῆς ἀνατολικῆς χώρας τοῦ Θερμόδοντος, οἱ στρατοὶ τοῦ σουλτάνου τοῦ Ἰκονίου καὶ οἱ τοῦ αυτοκράτορος τῆς Τραπεζοῦντος συνεπλάκησαν τὸ δεύτερον. Ὁ Ἀζεδδίνος ἦτο ἐχθρὸς δραστήριος καὶ ἐπικίνδυνος ἢ φιλοδοξία αὐτοῦ οὐδόλως ἐκαλύθη ὑπὸ τῶν δεισιδαιμονιῶν τῶν ὁμοθρήσκων του· ἐνομιζετο εὖνους τῶν χριστιανῶν, ἴσως δὲ καὶ μυστικὸς χριστιανός· εἶχε διαδοθῆ ἡ περὶ τούτου φήμη ὑπὸ τῶν Τούρκων, οἵτινες ἐφοβοῦντο τὰς ἐπιδρομὰς αὐτοῦ καὶ τὴν εἰς τὸν χριστιανισμὸν κλίσιν του μετεχειρίζοντο ἀντικείμενον κατηγορίας καὶ ὑποψίας ἐκ μέρους τοῦ ὄχλου. Κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν καλιφῶν τοῦ Βαγδάτ καὶ τοῦ Καῖρου, ὁ Ἀζεδδίν-

νος ἐσχημάτισε φρουράν μισθωτῶν, ἐφ' ᾧ ἐδύνατο νὰ ἐλπίζῃ, αἱ δὲ περιστάσεις καθίστων αὐτῷ εὐκολοτέρην τὴν μίσθωσιν χριστιανῶν στρατιωτῶν, ἢ τὴν ἀγορὰν δούλων, ὁποῖοι οἱ μαμελουκοὶ τῆς Αἰγύπτου, ἢ τὴν συλλογὴν νεοφύτων καὶ ἀρνησιθρήσκων, καθὼς ἐποίουν μετὰ ταῦτα οἱ ἡγεμόνες μουσουλμάνοι· τοιαύτη φρουρὰ συγκειμένη ἐξ ἀνθρώπων μὴ δυναμένων νὰ περιμένωσιν εἰμὴ παρὰ μόνου τοῦ Σουλτάνου τιμὰς καὶ χροσόν, ἦτο πάντοτε ἐτοίμη εἰς ἐκτέλεσιν τῶν διαταγῶν αὐτοῦ οἰκιδήποτε καὶ ἂν ἦσαν, ὀλιγωροῦσα παντὸς νόμου καὶ πάσης θρησκείας. Ἡ Ἀνατολὴ δὲν ἐστρεφεῖτο, κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τυχοδιωκτῶν εὐρωπαϊῶν, οἵτινες χωρὶς τύψεως τοῦ συνειδότος· καὶ ἀναιδῶς ἐπώλουν τὸ ξίφος εἰς σχισματικούς Ἕλληνας, ἢ εἰς Τούρκους ἀπίστους. Ὁ Ἕλληνας αὐτοκράτωρ τῆς Νικαίας Θεόδωρος ὁ Α' ἔσχεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ ἕως ὀκτακοσίου τῶν τυχαίων τούτων στρατιωτῶν, ὁ δὲ Ἀζεδδίνος περιεβλήθη ὑπὸ ὁμοίων μισθωτῶν.

Ὁ Ἀλέξιος ἀπομεμονωμένος ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοκρατορίᾳ τῆς Τραπεζοῦντος, τῆς ὁποίας τὰ συμφέροντα, αἱ συμμαχίαι καὶ οἱ πόλεμοι ἀπεχώριζον αὐτὴν τῶν Ἑλλήνων τῆς Νικαίας καὶ τῶν Λατίνων τῆς Ῥωμανίας, καὶ ἐπιλαθόμενος τῶν λοιπῶν χριστιανῶν, εὐρέθη ἀνίκανος ὅπως ἀνίστη εἰς ἡγεμόνα ἰσχυρὸν, πλούσιον καὶ πολεμικόν, οἷος ἦτο ὁ Ἀζεδδίνος. Ὅπως κερδίσει τὴν εἰρήνην καὶ θέσῃ τέρμα εἰς τὴν λεηλασίαν τῆς χώρας τοῦ ἡναγκάσθη νὰ ὁμολογήσῃ ἑαυτὸν ὑποτελῆ τῆς μοναρχίας τῶν σελγουσιδῶν, νὰ πληρῶσῃ ἐτήσιον φόρον καὶ ἀνάλογον μέρος στρατιωτῶν ὅπως χρησιμεύσωσιν εἰς τὸν στρατὸν τοῦ Ἀζεδδίνου. Τὰ γεγονότα ταῦτα βεβαιοῦνται ὑπὸ τοῦ χειρογράφου Λαζάρου τοῦ Σκευοφύλακος, ὅπερ ἀνεκαλύφθη ἐν τῇ μονῇ τοῦ ἁγίου Διονυσίου ἐν τῷ Ἄθῳ, πλην ἀγνοοῦμεν ὑπὸ τίνων περιστάσεων καὶ ἰδιαίτερων δυστυχημάτων κατάντησεν ὁ μέγας Κομνηνὸς εἰς τὴν ἐσχάτην ταύτην ταπεινώσιν.

Οὐδὲν ὑπάρχει γνωστὸν ἐκ τῆς ἀποκρύφου ἱστορίας τῆς Τραπεζοῦντος ὑπὸ τὴν βασιλείαν Ἀλεξίου τοῦ Α', ἐὰν ὁ αὐτοκράτωρ καὶ οἱ ὑπουργοὶ αὐτοῦ δὲν ἡμέλησεν τὰ συμφέροντα τῆς πόλεως ταύτης, καὶ ἡσχολήθησεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐμπορίου αὐτῆς κατὰ τὴν Μαύρην θάλασσαν. Ὅλαί αἱ βυζαντιναὶ κατακτήσεις αἱ κείμεναι ἐν τῇ Τουρκικῇ Χερσονήσῳ ἠνώθησεν εἰς τὴν νέαν αὐτοκρατορίαν, καὶ ἡ Τραπεζοῦς εἶδεν αὐ-

ξυνθῆσαν τὴν ἐπιβροχὴν αὐτῆς καὶ τὰ πλούτη ἀφ' οὗτο κατέστη ἡ ἔδρα ἀνεξαρτήτου δυναμῆως. Ἡδυνήθη νὰ ἀπολαύσῃ τὴν ἡδὴ καλουμένην αὐτονομίαν τῆς· τοῦτο ἐξηγεῖται καὶ διὰ τῆς αὐξήσεως τῆς χώρας καὶ τῆς εἰς δημοσίας δαπάνας χρήσεως τῶν προσόδων τῆς, αἵτινες προγενέστερον ἐξωδεύοντο σχεδὸν εἰς τὴν τρυφὴν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει αὐλῆς τῶν διεσφαρμένων Καισάρων.

Ἀλέξιος ὁ Α' ἀπέθανεν ἐν Τραπεζοῦντι κατὰ τὸ ἔτος 1222. Ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ ζωγραφίσωμεν τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἡγεμόνος τούτου, ἠθέλομεν ἀντιποιηθῆ τὸ δικαίωμα τῆς ποιήσεως καὶ τῆς μυθιστοριογραφίας· τοσοῦτον ὀλίγον εἶναι γνωστὸς εἰς ἡμᾶς. Ἐμφανίζεται οὗτος εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Τραπεζοῦντος ὡς σκιὰ ἤρωος μυθώδους καὶ ὡς θεμελιωτῆς κράτους, τοῦ ὁποίου τὴν πλάσιν ἠθέλε τις ἀποδώσει εἰς τὰς ἰδίας αὐτοῦ ιδιότητας, ἐνῶ πιθανῶς ὑπῆρξεν οὗτος κοινὸς τις ἄνθρωπος, τὸν ὁποῖον ἡ τύχη ἐν τῷ μέσῳ περιστάσεων οἵτινες παρήχθησεν ἐκ τῆς κοινωνικῆς διοργανώσεως τοῦ αἰῶνος, ἐξελέξατο αὐτομάτως ὅπως παραστήσῃ πρόσωπον ἕξοχον. Γεγονότα ἀνάλογα παρετηρήθησεν ἐν τῇ ἀκολουθίᾳ τῶν αἰῶνων, καὶ ἐπειδὴ οὐδὲν νέον ὑπάρχει ὑπὸ τὸν ἥλιον, ἐδυνήθησεν καὶ ταῦτα νὰ λάβωσι χώραν εἰς Τραπεζοῦντα. Ἐπιτρέπεται νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ὁ Ἀλέξιος Α' εἶχε τὰ εὐγενῆ χαρακτηριστικά, τὴν καλλονὴν, τὸ ὑψηλὸν ἀνάστημα καὶ τὴν Ῥώμην, ἅπερ ἦσαν κληρονομικὰ τοῦ γένους του, καὶ πλεονεκτήματα σωματικά, ἅπερ τὸ γένος τοῦτο ὀφείλει ἀναμφιβόλως εἰς τοὺς ἐκ τῆς Γεωργίας προγόνους του.

Ἑλληνικὴ αὐτοκρατορία, κατὰ τὸν δέκατον τρίτον αἰῶνα, δὲν ἐδύνατο νὰ στερηθῆ ἐνὸς νέου ἁγίου, καθὼς ἑλληνικὴ τις ἀποικία κατὰ τοὺς ἡρωϊκοὺς χρόνους δὲν ἐδύνατο νὰ στερηθῆ ἐνὸς ἡμιθέου. Ὁ ἀπαραίτητος καὶ νέος ἅγιος ἐκλεχθεὶς ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος καὶ τοῦ λαοῦ τῆς Τραπεζοῦντος, ὅπως γίνῃ συνήγορος αὐτῶν ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ προστάτης ἐπὶ τῆς γῆς ὑπῆρξεν ὁ ἅγιος Εὐγένιος. Τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ ἡ λατρεία συνετέλεσαν, ὅπως χωρίσωσι τοὺς Ἕλληνας τῆς αὐτοκρατορίας τῆς Τραπεζοῦντος ἐκ τῶν ἄλλων χριστιανῶν τῆς Ἀνατολῆς καὶ οὕτω καταστάσῃ ἰδιαίτερον ἔθνος. Ὁ ἅγιος Εὐγένιος ἐγεννήθη ἐν τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ καὶ ὑπέστη τὸ μαρτύριον ἐπὶ Διοκλητιανοῦ συντρίψας αὐθαδῶς τὸ εἶδωλον τοῦ Μίθρα, ἐπὶ πολὺν χρόνον λατρευο-

μένου ἐπὶ τοῦ ὄρους Μίθριος, νῦν δὲ Μποζτεπέ. Ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ, ὅπου παρεδόθη ὁ ἅγιος εἰς τοὺς φονεῖς, ὁ Ἀλέξιος ἀνήγειρε περικαλλῆ ναὸν καὶ μοναστήριον ἀφιερωμένον εἰς τὸν προστάτην τῆς πόλεως καὶ τοῦ κράτους. Τὰ εἰς τὸν ἅγιον Εὐγένιον ἀφιερωθέντα ταῦτα οἰκοδομήματα πολ- λάκις κατεστράφησαν κατὰ τὰς ἐπαναστάσεις τῆς Τραπεζοῦντος, ἀλλ' ἐκκλησία τις χριστιανικὴ μεταβληθεῖσα εἰς τσαμίον ὑπὸ τῶν ὀσμανλιδῶν εἰσέτι ὑπάρχει. Ἡ εἰκὼν τοῦ ἁγίου Εὐγενίου, παρισταμένη ὅτε μὲν πεζοῦ, ὅτε δὲ ἰπέως, ἐτέθη ἐφ' ὄλων τῶν ἐν Τραπεζοῦντι κοπέντων ἀργυρῶν νομισμάτων· αἱ ἐορταὶ τοῦ ἁγίου Εὐγενίου ἦσαν αἱ ἡμέραι, αἵτινες ἐπλησίαζον τὸν αὐτοτράτορα πρὸς τοὺς ὑπηκόους του· ἡ βιογραφία τοῦ ἁγίου Εὐγενίου ἀπετέλει τὴν βᾶσιν τῆς ἐθνικῆς φιλολο- γίας, καὶ οἱ ἔπαινοι αὐτῶν ἐξήσκουν τὴν εὐ- γλωττίαν ὄλων τῶν ῥητόρων· οὐδεμία οἰκογένεια ὑπῆρχεν, εἰς ἣν δὲν ἀπεδόθη τὸ ὄνομα τοῦ Εὐγε- νίου εἰς ἓν τῶν μελῶν τῆς· ὁ ἅγιος οὗτος κατέστη τὸ ἀντικείμενον τῆς λατρείας ὄλων τῶν τάξεων καὶ ὁ ἐμπνευστὴς τοῦ πατριωτικοῦ ἐνθουσιασμοῦ. Ἐν ἐνὶ λόγῳ ὅσον χρόνον διήρκεσεν ἡ αὐτοκρατο- ρία τῆς Τραπεζοῦντος, ἡ θρησκεία, ἡ φιλολογία καὶ ἡ πολιτικὴ τῶν κατοίκων αὐτῆς συνεδέοντο καὶ ἐξωμοιοῦντο μᾶλλον πρὸς τὴν λατρείαν καὶ τὰ συναξάρια τοῦ ἁγίου Εὐγενίου, ἢ πρὸς τὸ πρα- κτικὸν τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ τὰς διδασκαλίας τοῦ Εὐαγγελίου.

(Ἐπιτετα ἡ συνέχεια)

MIEN—YAOYUN.

ΣΙΝΙΚΟΝ ΔΙΗΓΗΜΑ

(ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ).

Α΄.

Ἀπὸ δύο καὶ ἐπέκεινα ἐτῶν ὁ νέος Mien-Yaun, τυγχάνει ὁ πολικὸς ἀστὴρ τῶν ἀριστοκρατικῶν κύκλων τοῦ Πεκίνου. Εἶναι ὁ στρόφιγξ περίξ τοῦ ὁποίου στρέφονται τὰ κοινωνικὰ κινήματα τῆς ἡμέρας, αὐτὸς τὸ ζωϊκὸν στοιχεῖον τοῦ συρμοῦ, ὁ ἀκτινοβολῶν ἥλιος ὁ φωτιζῶν τὰ περίξ αὐτοῦ. Αὐτὸς ὁ καθιδρῶν καὶ ἐξαφανίζων τὰς ὑπολήψεις. Κατέχει δὲ τὰ πρωτεῖα ἐφ' ὄλων τῶν ἀνθρώπων ἕνεκα τοῦ θάρρους καὶ τῆς ἀφοβίας του, καὶ αἱ γυναῖκες παραφρονοῦσιν ἕνεκα τῆς ἀπαραμίλλου αὐτοῦ ὠραιότητος· ἔχει δὲ σπανίαν εὐφυΐαν καὶ

ἐννοεῖ τὴν διπλωματικὴν ὡς ἄλλος τις Κομφού- κιος. Ὡς πρὸς τὴν φιλολογίαν, κατὰ βάθος γνω- ρίζει τοὺς συγγραφεῖς πάσης ἐποχῆς, ἀρχόμενος ἀπὸ τοῦ πονήματος τοῦ Shee-King, γραφέντος πρὸ 4 χιλιάδων ἐτῶν, μέχρι τῶν τελευταίων ἐρ- γῶν τῶν νεωτέρων ποιητῶν. Καταγωγῆς δὲ ὡν ταταρικῆς, ἔχει πνεῦμα ζωηρὸν καὶ λαμπρὸν. Ἄδει ὡς ὁ Pan-o-Pei, καὶ ὁμολογεῖται ὅτι πολ- λαὶ εὐαίσθητοι κυρίαὶ προσεβλήθησαν ἀπὸ σπα- σμοῦς, ἕνεκα τῆς προξενθείσης εἰς αὐτὰς συγ- κινήσεως, ἀκούσασαι ἀδύμενον ὑπ' αὐτοῦ τὸ πε- ρίφημον ἐθνικὸν ἄσμα Moo-lee-wha. Ἐκτὸς δὲ τούτου εἶναι πρὸ πάντων ὠραιότατος καὶ ἀκατα- μάχητος δόκιμος παρουσιάζεται ὑπὸ πλουσιῶν ὀ- λασυρικῶν ἐνδεδυμένος, φέρων τὸ παράσημον τοῦ μεγάλου τάγματος τοῦ πτεροῦ τοῦ Ταοῦ καὶ με- τὰ ἐρυθρὰ κομβία τοῦ χιτῶνος του, μεμιγμένα διαφόροις ἐλεφαντίνοις καὶ κυανοῖς (lappis-laz- zoli) κοσμήμασι. Ἡ οἰκογένειά του κατέχει μίαν τῶν λαμπροτέρων θέσεων τῆς αὐτοκρατορίας, οἱ δὲ συγγενεῖς του ἅπαντες ἀνήκουσιν εἰς τὴν Tse, τάξιν τῶν σοφῶν καὶ τῶν ἀρχόντων. Ὁ πατὴρ αὐ- τοῦ ὑπῆρξεν ὁ Too-fche-Yuen (πρῶτος ἐπικρι- τῆς), ἥδη δὲ μέλος τῶν μανδαρίνων τυγχάνει· ὁ θεῖος αὐτοῦ εὐγενῆς καὶ πρίγκηψ, κατέχει θέσιν ὑψηλοτέραν τὴν τῶν πρώτων μανδαρίνων. Αὐτὸς οὗτος προεδρεύει τὸ συμβούλιον τοῦ Ping-Pu ὑπουργείου τοῦ πολέμου. Ἡ καταγωγὴ τοῦ γένους του παρέχει αὐτῷ ἐλευθέραν τὴν εἴσοδον εἰς τὴν ὑψηλοτέραν κοινωνίαν, αἱ θύραι δὲ ἅπασαι τῶν σημαντικωτέρων ἀρχόντων ἀνοίγονται ἐνώπιον τοῦ Μιὲν Ἰαοῦν, καὶ πανταχοῦ μετ' ἐνθουσια- σμοῦ ὑποδέχεται.

Πλὴν, μ' ὅλα ταῦτα τὰ πλεονεκτήματα, οὗτος δὲν ἀπατάται ὡς πρὸς τὸ εὐμετάβολον τοῦ ἀν- θρωπίνου ἐνθουσιασμοῦ, καὶ διὰ τοῦτο παρεδέ- χθη τρόπον τινὰ διπλωματίας, θαυμασίως λελο- γισμένης, ἵνα οὗτος ὁ ἐνθουσιασμὸς διαρκέσῃ ὅσον τὸ δυνατόν πλειότερον· συνίσταται δ' ὁ τρόπος οὗτος εἰς τὸ νὰ ἐμφανίζηται ὅσον τὸ δυνατόν σπικνώτερον. Ἐπὶ πεντήκοντα ἐπισήμων προσ- κλήσεων, δέχεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μίαν· εἰς τοὺς κοινούς περιπάτους δις μόνον τῆς ἐβδομάδος συγγάζει, ἀλλὰ τότε προσπαθεῖ νὰ προξενήσῃ τὴν μεγαλητέραν ἐντύπωσιν. Ἄπαξ ἐνεδύθη ὅλως ἀπὸ νακίνην κιτρίνην, πρᾶγμα παράδοξον καὶ σχεδὸν ἔνοχον εἰς Σινικὴν. Πάραυτα δὲ τό τε ὕ- φασμα καὶ χρῶμα παρὰ πάντων παρεδέχθη ὡς συρμός. ! Τὸ συμβᾶν τοῦτο ὑπῆρξεν αἰτία τοιοῦ-